

Produktionen, Samfølelse, Arbejdet som Herre og Kapitalen som Tjener, det maa dog blive det, der afløser det nu bestaaende Samfund, og det er jo allerede paa-begyndt. Denne Udvikling tror vi Socialdemokrater paa, ja, føler os forvisset om vil komme, vi tror derpaa med Historiens Ret.

Men en saadan Samfundsomdannelse foregaar naturligvis ikke pludselig. Ethvert isoleret Eksperiment maa falde sammen, og det er disse isolerede Eksperimenter, det ærede Medlem Hr. Fraenkel i Gaar opholdt sig ved og vilde bruge som Bevismateriale for, at Socialismen ikke lod sig gennemføre. Produktionsforholdene og de økonomiske Forhold skaber den Udvikling, som omdanner Samfundsformen til en anden, men det enkelte Individ skal selvfølgelig ogsaa modnes til at kunne modtage og benytte det nye, der kommer, det nye, der har været under Udvikling saa længe. Af den Grund er vi Demokrater. Vi er Demokrater, som vil, at Samfundsforholdene netop skal formes i Overensstemmelse med Flertallet i et Folk. Vi vil ikke indordne et Folk under nye Samfundsformer, før Flertallet gennem Valg tydeligt har tilkendegivet, at det ønsker den nye Samfundsform. Et Mindretalsdiktatur lader sig ikke opretholde, og i hvert Fald vilde det være umuligt for et Mindretalsdiktatur at opretholde sine egne bærende Principper. Det kan kun gøres i det Øjeblik, det er Flertallet, som raader, og som ønsker denne Form gennemført, og den Dag Socialdemokratiet faar Flertal, fra den Dag begynder en Lovgivning i den Samfundsopfattelses Aand, som vi beken-der os til.

Men har dog ikke den nuværende Samfundsform haft sine Fødselsveer? Har ikke den Samfundsform, vi nu kender, udviklet sig i Løbet af en meget lang Aarrække? Dette maa besvares med et afgjort Ja. Hvis jeg ikke husker fejl, fremkom de Adam Smith'ske Teorier i Slutningen af det 18de Aarhundrede, men først i Midten af det forrige, altsaa det 19de, Aarhundrede blev denne Tanke officielt knæsat her i Danmark gennem Næringsloven. Altsaa, omkring 75 Aar skulde der gaa, forinden disse nye Tanker blev knæsat og anerkendt her i Danmark. Nu er der gaaet omkring 70 Aar siden da, og i Løbet af den Tid og ud af dette Samfunds hele Virksomhed er fremgaaet Tanken og Kravet om det nye Samfund, som altsaa dæmrer i og vokser frem af det gamles Skød. Nu kan jeg ikke tænke mig andet,

end at det maa være ikke alene det ærede Medlem Hr. Fraenkel, men ogsaa adskillige andre af de ærede Medlemmer i denne Sal klart, at saaledes og ikke anderledes foregaar et Samfunds Udvikling, og jeg forstaar derfor ikke, hvorfor man fra anden Side saa stejlt holder fast ved det bestaaende, som dog skal falde. Det var bedre og klogere, om man i virkelig Alvor drøftede, hvorledes Strømmen burde ledes hen imod det, der med Udviklingens ubønhørlige Kraft skal komme, saaledes at der ikke skete Skade under hele denne Udviklingsproces.

Det ærede Medlem Hr. Stengaard-Kirkegaard var inde paa Spørgsmaalet om et Industrisamfund i Danmark, og om det vilde bringe Lykke. Det ærede Medlem Hr. Hækkerup berørte Spørgsmaalet for et Øjeblik siden. Jeg vil blot spørge: Hvem her i Danmark omgaa da med Planer om at omskabe Danmark til et Industrisamfund? Hvem har overhovedet spekuleret paa at faa Danmark lavet om til et fuldstændigt Industrisamfund? Jeg kender ingen, der befatter sig med saadanne Planer. Her i Danmark er jo netop Betingelserne til Stede for, at vi kan undgaa en saadan Ensidighed, undgaa at blive et pure Industrisamfund. Men vi behøver ikke af den Grund at være et rent og skært Agrarland; det er heller ingen Nødvendighed. Thi uden at skade et ypperligt drevet Landbrug er her Plads for enhver nyttig og nødvendig Erhvervsvirksomhed. Vi har fra vor Side ved vor Politik vist, at vi er klare over det heldige i at knytte saa mange som muligt til Landbruget, til Dyrkning af Jorden. Jeg tror, det er en Styrkelse for et Land, naar saa mange som muligt af dets Borgere er knyttet til Landbruget, thi jeg tror ikke, at muligt indtrædende Kriser virker saa stærkt, naar Landet er et udpræget Landbrugsland, som hvis det er et udpræget Industriland. Men vi er i vore Bestræbelser for at knytte saa mange som muligt til Landbruget blevet mødt med en kortsynet Modstand, og derfor er det, vi nu staar overfor Problemet: Hvor skal vi gøre af vort Fødselsoverskud? Vi har fra vor Side været med til alvorligt at drøfte dette Problem, og vi vil fortsat være med dertil, thi det er en Livssag for vort Land og først og fremmest en Livssag for alle dem, der først lider ilde under muligt indtrædende Kriser og Kaos. Fra anden Side har vi imidlertid i Almindelighed mødt en vis Passivitet, en vis Negativitet. Man har haget sig fast i smaa, ganske